

Алекс Болдин

Президентски времена

Често съм се учудвал на манталитета на българина. С голямо въодушевление се хвърля в употребата на нови и непознати думи, стига те да означават за него нещо импозантно и значително. Не осъзнал напълно значението им, мигом ги включва в речника си и започва да ги използва с повод и без повод, при което понякога се достига до абсурдни и комични ситуации.

Например, през епохата на „развития социализъм“ стана модерна думата „началник“; „началник склад“, „началник отдел“, „началник направление“, „началник гара“ и т.н. Само дете не се сетиха да нарекат мургавите предприемачи които вземаха стотинките на хората до градските тоалетни – „началник клозет“. Така и не можах да разбера как човек може да началства над неодоушевени предмети ама-нейсе!

По този повод си спомням понякога и за Пеци. Незабравими времена бяха тогава. За всеки имаше работа, учил, не доучил, като видеха че нищо не може да прави, не търсеха му търговско образование, не правеха конкурс за мястото, само трябваше да почерпи човека и хоп – ставаха „началник склад“.

Някъде в началото на неговите незабравими ученически години Пеци се захласна по Елвис Пресли. С каква жар се хвърляше по забавите да играе рокендрола, с каква любов си оформяше косата като на своя любимец, докато един ден дойде катастрофата.

Хванаха го с приятели една вечер във вихъра на модерния танц и го изключиха от гимназията. Но младостта си е младост, не му мисли много. Като нямаше какво друго да прави, зачести ходенето на кино. По това време по кината вървеше една индийска поредица от филми с Радж Капур. Салоните се препълваха, народът хълцаше и оплакваше съдбата на бродягата. След няколко изгледани прожекции пубертетната душа на Пеци не издържа и той прие, че съдбата на бродягата е и негова съдба. Това моментално даде отражение и на външния му вид. Едва наболия мъх под носа му старателно се изтъняваше със самообръсначката докато се превръщаше в тънка хоризонтална линийка кацнала незнайно откъде над горната му устна. Тези две културно-масови влияния оформиха физиономията на Пеци за години напред. Те му придаваха характерно очарование пред женския пол към който никога не беше безразличен. Постоянното му пък обръщение „началник“ към екземплярите от своя пол му спечелваха благоразположение и отваряха иначе добре залостени врати. Така че след като отби военната служба и след кратко мотане по кината Пеци за всеобщо учудване на познатите му стана „началник склад“.

Това беше нищо и никакъв склад на платове в един от шивашките цехове на местната производителна кооперация, но в неговите очи тази длъжност беше нещо много. Както е и в световната шивашка практика подобни трудови колективи се формираха предимно от представителки на нежния пол. Рокендролът на Пеци на осмомартенските банкети придоби такава популярност, че това го и ожени. Ех, какви времена бяха... Като дойдеха жените да взимат топчетата с платове, всички му казваха благоговейно „другарю началник“, така ги беше научил. Когато пък чуеше фамилиарното Пеци, лицето мигом му се помрачаваше и една вертикална бръчка лягаше между веждите.

Горе-долу по това време бирата стана любимата му напитка, а добре изпечената агнешка плешка се превърна в задължително празнично меню.

Въпреки, че обичаше да му казват „другарю началник“, Пеци не обичаше много много да се бута в партийни членства и да ходи на партийни събрания. В тесен кръг обичаше да казва, че е християнин, макар че не знаеше и пътя до черквата. Християнството, обаче оказва значително влияние на хранителните му навици. Агнешката диета по Гергьовден се заменяше с птича по Коледа, и за да уточним 5–8 килограмова пуйка, задължително с бял цвят.

Новите навици на Пеци оказаха подчертано лошо влияние на външния му вид. Някъде около времето когато чукна средна възраст се появи и биреното му коремче. Един голям абсурд беше той да се откаже от тези неща и затова без да прави значителни усилия най-после се примири и остави тялото си на спокойствие, да се развива както му диктува съдбата.

Но времената както всички се уверихме се менят. Ерата на „развития социализъм“ си отиде и както някои партийни масовици обичаха да казват, спрягайки глагола за революцията, „избухна“ ерата на демокрацията. Малко грубичко звучи, но това е точната дума защото доведе до значителни катаклизми в българското общество.

Най-напред партийните секретари трябваше да направят внимателен подбор сред хората които трябваше да бъдат на работа. След това този подбор стана невнимателен, бих казал стихиен, а накрая и самите партийни секретари останаха без работа. Процесът беше всеобщ. Хората останаха без работа а заводите останаха без хора. Като капак на всичко накрая заводите взеха, че се скапаха, защото друга логика както всеки знае няма. Някои казваха, че така се раждало новото светло бъдеще за България.

Пред телевизионните екрани шокираните потърпевши поглъщаха жадно прогнозите на едни и същи социолози за най-различни западни социални модели, и чакаха да стане обещаното чудо. Но чудото не стана. Всичко отиваше на зле.

Както всеки прагматичен, средностатистически българин и Пеци усети шамаросващия полъх.

Не му се искаше да смени „началството“, но един хубав ден партияния го извика и меко и лицемерно му каза:

– Пеци, времето се промени, приятели сме знаеш но трябва да се влезе в производството, нещо там шефовете се сетиха за дипломите ти и нали се сещаш, няма начин.

На Пеци моментално му изтръпнаха краката. Когато първата вълна на ужаса премина, след дълбоко въздишане, с мъка отрони:

– Ами шефе, като няма друг начин, поне да бъде там където падат повечко пари.

– Дадено бе мой човек! За тебе ще направя всичко. Огледай се, избери, и кажи. Само че, да бъде във възможностите ми.

Тези думи завариха обаче Пеци подготвен. Той доста време си мислеше по въпроса „Ами какво ще правя, ако ме съкратят?“. Оглеждаше, премисляше коментираше с жената, и най-сетне реши „Ще стана бръснар!“. От гребен и ножица плюски не се правят. Пък и никоой бръснар досега не е умрял от глад. Ей така, разбираш ли, цял ден с бяла престилка, като доктор! Ще дойде някой приятел, ще каже някой виц, времето ще мине, а в джоба парички, парички!

Не му мисли много, въздъхна пак, и рече:

– Шефе, там до нас има една нова бръснарница. Мястото е добро. Да пробвам с ножицата а?

– Готово Пеци, ти ми махна грижата! Вземи лист и пиши молбата!

Така Пеци стана бръснар. Трябваше да става рано, защото работата беше на смени. Но пък и какви ли бяха тези смени, не лееш метал я. Престилката му я ушиха по поръчка, нали на половината шивачки от цеха им беше любимаца на сърцето. Колегата по смяна също се оказа избрано момче. Малко не чуваше, но си имаха думата.

Трудно бе само в началото. Бръсненето не мина без порязване на претенциозни клиенти.

Понякога объркваше и прическата, но за да заличава фаловете, залепи до огледалото на стената изрязани снимки на добре подстригани мъже от немски списания, с една дума „Работим по каталог!“. Обръщението „началник“ му спечели много нови приятели. Занаята се печеше

усилено, и живота като че ли не беше толкоз лош.

„Избухналата демокрация“ хвърляше непрекъснато шокираните хора на трудовата борса. Растяха цените. Фалираха банки. Смениха и социолозите по телевизията. Новите, които се появяваха не вдъхваха вече предишния оптимизъм. Вестниците започнаха да се пълнят със описания за престъпления и апокалиптични картини.

Трябва да се признае, че Пеци не пропускаше никаква информация. Та нали открай време си е било така. Учител, поп и бръснар са били най-информираните българи в историческото ни минало. На салонната масичка в бръснарницата винаги се мъдреха най-актуалните, ежедневници. Нямаше клиент, с който между две бръснарски контри, да не се коментира цената на салама или сиренето. Така че, Пеци се оказа добре информиран за протичащите събития и съвсем скоро, отново, като черни буреносни облаци го налегнаха мрачните мисли. „Ами да, всичко е тръгнало към частното! И тази бръснарница след някой ден, и тя! И какво тогава? Ами ясно, чао Пеци, ей я трудовата борса!“

Това не биваше да става. Самата мисъл за това го лиши от сън. Трябваше нещо да се предприеме.

Най-влиятелните му приятели, с които си правеха незабравимите банкети и те бяха вече без работа.

Лошият късмет на българина препускаше шеметно към пропастта на мизерията. Горещо долу в тези паметни години се появиха в употреба и новите чужди думички „фирма“, „президент на фирма“, „бизнес“ и т.н. Те бяха символ на новите спасителни сламки за давящите се, чиито брой непрекъснато растеше. Повече от половината българско население се втурна да създава фирми и да става президент на фирма.

Редиха се километрични опашки пред бюрата за узаконяване на фирми. Скоростно се попълваха документи. Пускаха се в ход всички възможни оръжия за постигане на заветната цел. Адвокатските консултации позакръглиха спестовните влогове на цял екипаж прависти. Оформи се живописната социална картина, нещо подобно като „Търсене на злато в Клондайк“.

След две безсънни нощи Пеци реши: „Ще създаде еднолична бръснарска фирма, а той – е, ще стане президент. Звучи много добре, нали? Нещо като президент Рейгън. Нали и той е бил второстепенен холивудски актьор, а сега е «президент ъф дъ юнайтид стейтс ъф америка».“

Попозвъни юристконсулта на кооперацията, за да попълни бързо документите. Хвърли някой и друг лев в общината на който трябваше за да му дадат едно малко строително петно на едно много посещавано

пазарище до стария павилион за „скара-бира“. Един полупиян тенекеджия цяла седмица му кова и заварява тенекиите на бъдещата бръснарница, която в крайна сметка доби приличните габарити два на три метра. По специална инструкция на вратата бяха заварени три халки, за трите огромни руски катинара и една за заключване на зеления му велосипед. Проблемът с бръснарския стол реши както се казва „от воле“.

Шефът на кооперацията, винаги негов човек, бракува точно стола на който доскоро работеше и заедно с полуглухия си бивш колега го довякоха до новосъздадената тенекиена постройка. Кебапчийката пък, след няколко шокиращи комплиментата, се съгласи да му позволи бързо и евтино да електрифицира фирмения обект, директно от електротабло на кебапчийницата.

Не мина и една седмица и Пеци вече седеше усмихнат на малка дървена пейчица пред, забележете „неговата бръснарница“, и чакаше първите си клиенти. И те не закъсняха.

– Пеци, трябва да му теглиш на това чудо една тревисто зелена боя.

Нали знаеш, данъчните като минат през пазарището най-напред се отбиват там, където няма цветова маскировка. – посъветва го един.

Забележката като че ли беше уместна. На следващият ден тенекеджията, за две добре изстудени бири така маскира новата бръснарница, че тя стана почти незабележима за данъчното око.

– Каква е тази бръснарница без фирмена табела? – подсети го втори.

Три часа Пеци се поти с четката над едно парче ламарина, но накрая ламарината с думата „бръснар“ се развя като знаме на един метален прът, на височина недостъпна от злосторници.

Четейки ежедневника трети клиент прокоментира: – Пеци, много са ти стари вицовете. Нямах ли нещо такова дето се пуска на касетка? Не си ли слушал новите парчета на Шкумбата?

Пеци бе абсолютно съгласен с него. Така че не мина много време и от бръснарницата му се понесоха на вълни смеховете на клиентите слушащи малкото касетофонче бълващо подбрани по негов вкус еротични вицове.

Постепенно стените на бизнес обекта се покриха с фотоси на голи задморски красавици.

Получи се нещо като фототапет, целия нашарен с кабърчета. Неусетно Пеци стана най-конкурентно способния и най-евтино работещия бръснар на целия краен градски квартал. Това нарои цял куп нови нови негови приятели и познати.

В жилищната кооперация, досами бръснарницата живееше един, вече втора година безработен инженер, който всички наричаха фамилиарно Киро. На същият този Киро му се отдаваха безпроблемно електротехниката и електрониката. След няколко думички, разменени край бръснарския стол, Киро стана за аламинут време лицензираната поддръжка на бръснарския инструментариум на Пеци.

Същевременно, на вехтия си японски касетофон, срещу заплащане, правеше аудиозаписи на най-новите еротични вицови хитове, които бръснаря намираще незнайно откъде. Парите, както се казва, потекоха като по божа благословия.

През шестата година от „избухването на демокрацията“ безработицата съсипа Киро. В сковаващият студ на приближаващата Коледа, той се връщаше премръзнал от службата за социална помощ, помрачнял и озлобен. Една млада и понапълняла от седене до бюрото служителка, с мързеливи, целите в златни пръстени ръце, току що, хокайки го, му беше отказала така нужната парична помощ за отопление. На завоя до бръснарницата за лош свой късмет, се сблъска с Пеци.

Последният беше гушнал под дясната си мишница голям бял пуяк, зиморничаво притворил очи очевидно нехаещ за близката си съдба. Киро не можеше да знае за дългогодишните традиции на Пеци и при вида на пуяка преглътна мъчително и се спря.

– За Коледа е! Ще се въргала в кисело зеле. – отговори на още незададения въпрос бръснаря.

– Да знаеш какво червено винце пие-е – продължи унесен той, без да съзнава моментното душевно състояние на Киро.

– Социалните ме прецакаха и тоя път. – жално изстена инженера.

– Прави като мене бе човек, стани президент!

– А от къде пари за регистрация, за начални стъпки?

– Всичко е далавера бе началник, разбираш ли далавера!

Киро беше по душа скромнен и честен човек. Думите на Пеци го зашегнаха. Съсипаха още повече смачканото му самочувствие. Не знаеше какво да отговори. Гледаше мазното лице на Пеци и нещо в него се бунтуваше, но нямаше сили да го изкаже. С тези няколко думи Пеци беше спечелил вече няколко черни точки в неговото съзнание.

Отмина Коледа! Отмина и зимата. Пред малката бръснарница клиентелата растеше. Пеци беше на върха на щастието, а съседът му Киро бе на върха на отчаянието.

Някъде в началото на май, нова и неочаквана среща ги събра пред бръснарницата. Тежко маневрирайки с кормилото на велосипеда, Пеци

превозваше едно тъмнокафяво жално блеещо агне. Като видя Киро се провикна бодро:

– Иде Гергьовден, бе началник! Трябва да спазим традицията!

Гледайки невинното агънце, на Киро му причерня от глад.

– Жената ме натиска да продаваме лозето. И двамата сме без работа и няма какво да се яде.

– Бе нали ти казах да станеш президент! Почвай далаверата и си гледай кефа!

Това преля чашата на Кировото търпение.

– Абе, ти бъзикаш ли се с мен, бе човек?

– Я погледни! Зад бръснарницата ще вдигам нов бизнес обект. Жената ще продава там дамско бельо и разни други дреболийки. Ама ме е страх да правя фирма на нейно име. Каквато е шушумига, ще ми донесе някоя беля. Аз ще бъда президент на двата обекта!

– Какъв президент си ти бе? Я се виж! Президент с алаброс „а ла Елвис Пресли“ и мустак „а ла Радж Капур“. Такава скица прилича ли на президент? Всеки ден се гледаш на огледалото! Е, какво ще кажеш?

В близките пет години никой още не беше отправял такава обида към Пеци. Явно самочувствието му и друг път бе накърнявано с тези конкретизиращи забележки, защото лицето му изведнъж почервения, очите му се опулиха и устата му избълва:

– Ай сиктер бе нещастник такъв! Ела ти да се огледаш, за да видиш какъв мизерник си!

След тези, така тържествено изречени реплики, на Пеци му стана ясно, че е загубил завинаги евтината си поддръжка на бръснарския инвентар.

Киро пък бе напълно наясно, че Пеци от тоя момент престава да бъде неговия персонален Фигаро. Ще трябва жена му да тренира върху обраслия му с косми врат с оная стара изхабена ножица. Няма начин! Това е положението!

Взмущението му бе така изпепеляващо, че минавайки покрай кебапчийницата пусна леко и непринудено следното изречение:

– Мамка му и на това мазно президентско копеле!

Ръцете на двамата изгладнели, седнали край масата на кебапчийницата мъже замръзнаха с по едно вдигнато към отворените им уста кебапче. Като всеки интелигентен, с морални задръжки човек, Киро мигом осъзна сторения фал. Поогледа се и стреснато си каза: „Всичко е както си го пише по наказателен кодекс. Пред двама свидетели, ти Киро, напсува държавния глава!

Какво пък, при толкоз много президенти и президентчета в тая гладна България, иди докажи, че псувнята се отнася именно за него! А-а-а ми! Хайде де!“

Продължавайки да разсъждава по тоя въпрос, Киро вдигна ръка, почеса се по тила, и се засмя високо и от сърце.

Смехът му бе така жизнерадостен и завладяващ, че ако го беше видяла жена му от някъде, щеше да реши, че е откачил. Изпосталелият от глад безработен инженер не беше се смял така цели две години.

КРАЙ

© 2006 Алекс Болдин

Източник: Авторът

Разпространява се при условията на лиценза „Криейтив Комънс – Признание –
Некомерсиално – Без производни“ версия 2.5 (CC-BY-NC-ND version 2.5)

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2918>]